

“EL PROJECTE SHERE.ROM A L'ESCOLA”: UN PROJECTE INCLUSIU I TRANSFORMADOR

Ma del Mar Aldámiz-Echevarría Iraúrgui, Rita Armejach Carreras. Psicopedagogues a l'EAP de Sant Martí-La Verneda

Amaya Cazorla Luengo. Psicòloga, membre del Grup d'investigació DEHISI de la UAB

Xavier Campos Ripollès, Paqui Medina Fernández. Mestres del CEIP

Esmeralda Ribes Sánchez. Cap d'estudis del CEIP

RESUMEN

“El proyecto Shere.rom en la escuela: un proyecto inclusivo y transformador”

La experiencia que presentamos constituye una motivadora herramienta que contribuye a dar respuesta a las necesidades educativas especiales que manifiestan algunos alumnos de zonas socialmente deprimidas.

El proyecto está desarrollado por el Equipo de investigación DEHISI (Desarrollo humano, intervención social e interculturalidad) de la Universidad Autónoma de Bellaterra. Alguno de los objetivos básicos que persigue son: facilitar el aprendizaje colaborativo y significativo, reducir las resistencias hacia la lectoescritura, favorecer el desarrollo de habilidades metacognitivas, utilizar las tecnologías digitales como herramienta de inclusión social y de acceso al conocimiento, reducir el absentismo y fomentar estrategias innovadoras en el profesorado bajo una orientación inclusiva.

En el CEIP Concepción Arenal del barrio del Besòs (Barcelona) se encuentra totalmente implementado y se realiza desde hace cuatro cursos.

Una vez por semana en horario lectivo, la tutora junto con los estudiantes de prácticas de la universidad, supervisados por una coordinadora de DEHISI, que progresivamente va disminuyendo su soporte, conducen las actividades multinivel que realizan los alumnos. El artículo integra las reflexiones de los diferentes agentes implicados; del servicio educativo (EAP), del centro educativo y de DEHISI.

ABSTRACT

“The Shere.rom project. Inclusive and transformative project”

The educational experience presented is a high-motivated tool to help students from a low social environment that shows special needs. This experience has taken place during the last 4 years in CEIP Concepción Arenal (Primary school) in the Besos neighborhood in Barcelona.

The team that has developed this experience is called DEHISI (Human development, social and intercultural research) from the Barcelona Autonomia University (Bellaterra). The main goals are to facilitate the cooperative learning, to motivate reading and writing learning, to increase metacognitive abilities (anticipate, planning, regulation) to use digital technologies as a social inclusion tool to reduce the drop out, and to train teachers in an inclusive approach to education.

Once a week in the regular school time, the classroom teacher meets with the university students, these are supervised for the DEHISI coordinated, which gives support to them as needed to run the multilevel activities in the project. The article has been organized into complementary parts: the project view from education service (EAP), from one of the schools where the project has been implemented and from DEHISI (UAB).

1. INTRODUCCIÓ . REFLEXIONS DES DE L'EAP

Fruit de la reflexió conjunta al voltant de les necessitats educatives especials que detectem en els esmentats centres escolars del Besòs, on totes les escoles estan catalogades com centres d'Atenció educativa preferent, caracteritzades per treballar immerses en una realitat complexa, amb un alt nombre d'alumnat en risc social i on els patrons de resolució de conflictes parentals sovint, són actuadors i violents. Observem molts alumnes amb greus dificultats per a contenir els seus impulsos, que manifesten baixa tolerància a la frustració, nivells molt baixos d'aprenentatge, alt índex d'absentisme, que en alguns casos coincideix amb una escolarització intermitent la qual ha provocat una fràgil base escolar, alumnes que en general atorguen poc valor a l'esforç i a la persistència en el treball, absència d'hàbits de treball o d'estudi, absència de planificació de les tasques escolars, amb dificultat per a incorporar pautes educatives de resolució de conflictes a partir de la negociació i de la paraula, amb una incorporació creixent d'alumnat procedent d'altres països, amb presència de sentiments hostils per part d'alguns alumnes originaris cap als nouvinguts etc.

Un cop situades les necessitats, l'EAP opta per un tipus d'intervenció en el que es prioritza l'enfocament global, inclusiu (dirigit a tot l'alumnat) i preventiu (l'objectiu serà incidir en les competències bàsiques i altres aspectes tals com: la motivació, el

respecte, la negociació, l'assistència a classe...), sense excloure la deguda atenció als alumnes que presenten necessitats educatives especials (n.e.e.). L'EAP proposa dedicar una part de la seva intervenció en aquests centres col·laborant en l'implementació i seguiment del projecte “Shere.rom a l'escola” (SRE a partir d'ara) ja que considera que reuneix les condicions per a que sigui inclusiu i transformador del centre escolar, dues de les intencions prioritàries de la nostra intervenció.

2. DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

2.1. Marc teòric que sustenta el projecte SRE:

Segons consta a la pàgina web de l'equip d'investigació DEHISI <http://www.dehisi.org> el projecte consisteix en la creació de comunitats d'aprenentatge col·laboratiu amb la mediació de les noves tecnologies. A partir del model “Cinquena dimensió” (5D a partir d'ara), cada escola desenvolupa un projecte específic que pretén respondre a les seves necessitats. La 5D és una proposta d'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per a l'aprenentatge significatiu a través de la col·laboració.

La principal font d'inspiració d'aquest model la trobem en Lev Vygotsky (Zona de desenvolupament proper), Luria, i Dewey. El model ha estat desenvolupat per Michael Cole, referent de la Psicologia Cultural i altres investigadors del Laboratory of

Compared Human Cognitions de la Universitat de Califòrnia, en San Diego. Es tracte de desenvolupar contextos d'aprenentatge inclusiu en els que aquells alumnes que fracassaven a les classes tradicionals poguessin tenir experiències d'èxit escolar. Aquest model es diferencia del model d'aprenentatge tradicional ja que situa l'aprenentatge no només en l'alumne si no en el seu context material i social, emfatitzant, d'aquesta manera, la potencialitat de l'alumne com participant actiu del seu propi aprenentatge i com agent del seu grup social i cultural. Per aprofundir en el model teòric podeu consultar el portal <http://www.5d.org> tanmateix podeu entrar dins de l'espai 5D i veure les experiències similars que s'estan duent a terme a Dinamarca i a Suècia.

2.2. En què consisteix el projecte SRE?

A través de la comunicació diària i personalitzada amb el "mag" (Shere.rom) que a cada escola adopta la forma que els alumnes i mestres escolleixen, els nens van executant les propostes que aquest indica. Fins al moment s'han desenvolupat a les escoles tres tipus de projectes vinculats a Shere Rom: el laberint, el projecte Trobadors i el projecte d'Apadrinament. Els cursos en els que s'ha implementat abarquen des de segon d'Educació Primària, on ja existeixen unes certes bases en referència a l'ús de la lectoescriptura, fins a sisè ja que tots són centres d'Educació Infantil i Primària, però el projecte és tanmateix adaptable i aplicable també en l'etapa Secundària, de fet aquest curs 2008-2009 s'ha iniciat el projecte en un Institut públic de la zona. A continuació explicarem breument en què consisteix cada un dels diferents tipus de projectes.

El projecte laberint:

El laberint constitueix un espai material i virtual pel que cada alumne transita, ajudat per l'estudiant de pràctiques de la Universitat, realitzant "missions i tasques" que el mag l'indica mitjançant una carta personalitzada. Aquestes tasques estan programades a tres nivells de dificultat (inicial, principiant i expert). La majoria de les activitats consisteixen en jocs i activitats emmarcades dins del curricula que de forma lúdica l'alumne resol i posteriorment relata al mag a través de cartes escrites amb l'ordinador.

Per tal d'avançar dins del laberint, cada alumne ha de completar els tres nivells de cada activitat i en el nivell d'expert, ha de proposar millores. Cada activitat està pautaada per una "guia de treball". Els cursos on s'acostuma a aplicar aquest projecte serien a partir de tercer de Primària, a segon es fa un petit tast amb el projecte d'apadrinament.

El projecte Trobadors:

Consisteix a realitzar contes digitals, reportatges, pel·lícules, entrevistes, enquestes....En aquest cas el projecte no es realitza a nivell individual, si no en grups de tres o quatre companys, junt amb l'estudiant de pràctiques de la Universitat. Cada grup pensa, negocia, anticipa, planifica, escriu, enregistra segons l'eina digital que hagi triat i edita el seu propi projecte. Les produccions són mostrades a companys i famílies. En nombroses ocasions els reportatges i enquestes són realitzades pels alumnes al carrer, fora dels murs escolars, el que possibilita el sentiment de traspàs del guetto i la valoració per part de l'entorn escolar.

Acostumen a ser alumnes de cinquè i sisè de Primària, els quals ja han realitzat en cursos anteriors el projecte Laberint.

Projecte d'Apadrinament:

Els alumnes de sisè de Primària, durant el segon i tercer trimestre es converteixen en "padrins" dels alumnes de segon de la seva escola i els "inicien" i ajuden en el projecte Laberint.

2.3.- Objectius del projecte SRE:

En relació a l'alumnat:

- o Afavorir l'aprenentatge significatiu.
- o Augmentar la participació i la implicació dels alumnes en el seu propi aprenentatge partint dels seus propis interessos.
- o Augmentar la motivació escolar.
- o Disminuir l'absentisme.
- o Fomentar el treball col.laboratiu.
- o Fomentar el vincle afectiu.
- o Augmentar la cohesió del grup-classe.
- o Atendre la diversitat i les diferents necessitats educatives especials respectant els diferents ritmes d'aprenentatge.
- o Alfabetitzar digitalment com eina de reducció de l'exclusió social.
- o Introduir nous models culturals mostrant « formes de ser jove » diferents a les habitualment proporcionades per la comunitat (estudiant de pràctiques i coordinadora de la Universitat), noves perspectives de futur.
- o Aprendre a anticipar, planificar, regular l'acció, persistir i negociar.
- o Reduir la resistència a la lectoescriptura.

En relació a les famílies:

- o Augmentar la vinculació, la confiança i la valoració de les famílies vers l'escola.

En relació al centre escolar:

- o Facilitar estratègies innovadores que puguin permetre dissenyar entorns d'aprenentatge significatiu i inclusiu.
- o Innovar metodologies a través de les Tecnologies d'Accés a l'aprenentatge i al Coneixement.
- o Crear activitats i materials inclusivament: activitats multinivell i les seves guies .
- o Fomentar la participació i el treball col.laboratiu entre el professorat.
- o "Obrir" l'escola. Treball en xarxa amb altres centres que també participen dins del projecte. Potenciar la reflexió sobre l'acció.
- o Il·lusionar, "nodrir".

2.4. Millores aconseguides:

En relació a l'alumnat:

- o Disminució de l'absentisme.
- o Augment de la motivació
- o Augment de l'autoestima.
- o Incorporació d'eines digitals.
- o Augment de les expectatives d'integració social.
- o Disminució de la resistència vers l'ús de la lectoescriptura.

En relació a les famílies:

- o Augment de la valoració de la institució escolar com entitat instructiva i de la seva vinculació.

En relació al centre escolar:

- o Augment de la cohesió del claustre. Augment de la participació i de la corresponsabilitat.
- o Augment del nivell d'autonomia i autoestima. Recuperant capacitats.
- o Augment de la confiança en els serveis educatius externs.
- o *Obertura de l'escola a incorporar canvis, a cercar nous projectes.*
- o Incorporació del projecte a la línia educativa del centre

(incorporació dins del Projecte Educatiu i del Projecte Curricular del centre).

2.5.- Agents implicats:

- **L'escola:** principal agent amb tot l'esforç que suposa crear, negociar, gestionar, reflexionar i modificar en funció de les necessitats trobades, comprén l'alumnat, el professorat i les famílies amb implicacions diferents segons els seus respectius rols.

- **L'equip de la Universitat:** Equip DEHISI, la coordinadora a l'escola i els estudiants de pràctiques. Destaquem la importància de la figura de la coordinadora ja que ella constitueix el "pont", l'enllaç entre l'equip d'investigació i els estudiants de pràctiques, de forma que els guia en la metodologia a seguir, tanmateix en una primera fase de implementació del projecte, realitza "modelatge" amb el professorat implicat, modelatge que va reduint, en la mesura en que el mestre/a es sent competent, també s'encarrega del curs de formació adreçat a tot el claustre del centre que es realitza al llarg de tot un curs escolar.

Per tal que el projecte s'incorpori a la línia educativa del centre és precís realitzar un treball cooperatiu i en xarxa entre tots els agents, els quals han d'exercir la seva corresponsabilitat des dels seus diferents rols. Una estructura organitzativa i de coordinació que contempli tots els agents al llarg del procés d'implementació i seguiment del projecte assegura la seva incorporació com a projecte de centre.

valorat i m'obre possibilitats impensables o no expressades, l'alumne trenca amb la relació de desconfiança i amb l'enclaustrament en la seva identitat com a "diferent".

- Expectatives de futur: la relació amb l'estudiant de pràctiques obre al nen/a a unes expectatives de futur que trenquen el pensament concret del "dia a dia", sense excessiva planificació que caracteritza alguns funcionaments de cultures que es troben en situació de marginació. -"Vull ser psicòleg o metge o advocat-, trenquen amb l'expectativa originària de ser "chatarrero o ..."-

A nivell de professorat:

Dins de la diversitat de professorat, els canvis també reflexen la realitat. Hi ha persones que han incorporat molts elements en la seva pràctica diària, no només eines concretes si no també processos de reflexió sobre la seva pràctica docent (reflexió sobre l'acció). En tots existeix una valoració positiva del projecte i no s'han quedat iguals. L'espai de temps dedicat a la coordinació Escola-Universitat-EAP és el marc adient per produir processos d'anàlisi i de reflexió, ja que quan s'han pogut donar, s'ha produït un enriquitment mutu que ha revertit en la millora de la pràctica docent.

Des del nostre rol d'EAP les línies més interessants a incorporar dins de l'aula ordinària consistirien a incorporar la programació multinivell a les activitats de l'aula i augmentar la participació de

- **Els serveis educatius externs:** l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic. Cerca el recurs, col·labora en la seva implementació i seguiment. Organitza, conjuntament amb la resta d'agents implicats, les Jornades anuals d'intercanvi d'experiències entre tots els centres educatius que participen en el projecte SRE.

2.6.- El projecte i la intervenció psicopedagògica transformadores de la realitat escolar. Canvis generals:

A nivell d'alumnat:

- Establiment i enfortiment del vincle afectiu: a través de la comunicació interpersonal amb el mag i del contacte setmanal amb l'estudiant de pràctiques, el qual m'ajuda, col·labora amb mi, m'escolta, valora les meves aportacions, em serveix com model jove-adult culturalment

l'alumnat com a mitjà per tal d'incrementar el seu compromís en el seu aprenentatge així com incorporar les TAC de forma menys extraordinària.

Altre apartat estaria relacionat amb la incorporació de les famílies al projecte, però considerem que encara s'han de consolidar aspectes de l'alumnat i del centre, anteriors a l'esmentada possible incorporació.

A nivell de centre educatiu:

Per a que es doni un procés de transformació en un centre educatiu, aquest ha de sentir aquesta necessitat com a pròpia, ha d'estar motivat i disposat a participar activament per a que el procés es doni. Ha de confiar i ha de treballar de forma cooperativa amb els

serveis d'assessorament externs que medien entre la Universitat i ells. Tots han de jugar des del seu rol i la seva responsabilitat, d'altra manera, el canvi no es consolida, es poden incorporar certes practiques però no es produirà una transformació a nivell de línia pedagògica del centre.

En els centres educatius en els que aquest procés s'ha realitzat, observem que l'escola s'obre a altres realitats pedagògiques, a altres projectes, es senten competents per a cercar, per a incorporar nous projectes ja que tenen la vivència d'èxit (igual que els alumnes), vivència d'ensenyar de manera diferent, però amb necessitat de recolzament, de suports i de recursos; el professorat ha pogut comprovar que és possible, gratificant i positiu treballar amb tots els alumnes i a diferents nivells de complexitat. El fet de treballar amb l'equip d'investigació DEHISI de la Universitat Autònoma de Bellaterra (Barcelona) ha suposat trencar l'aïllament característic d'aquests centres escolars i un plus que els iguala respecte d'altres col·lectius docents en els que el treball amb institucions universitàries es realitza de forma habitual, ha obert per tant, la possibilitat d'un debat, d'un intercanvi entre plantejaments teòrics-pràctics que haguessin pogut resultar molt profitosos si no fos perquè s'han hagut d'emprar energies i temps en cercar els recolzaments institucionals i financers que permetessin la continuïtat del projecte durant el curs següent.

2.7.- Formes d'autorització i de recolzament extern:

En aquest apartat volem subratllar la necessitat de comptar amb el suficient recolzament de l'Administració educativa a fi d'aconseguir les condicions d'estabilitat i sostenibilitat que possibiliten poder centrar-nos en la tasca que cada un de nosaltres, segons el nostre lloc de treball, tenim assignat. Al llarg d'aquests quatre cursos de camí realitzat, les formes de recolzament institucional han estat diverses, sempre cercant les esmentades condicions, en el moment inicial vam rebre suport del Serveis Territorials, posteriorment dels Programes d'Innovació Educativa al qual va ser presentat i així va ser considerat. Els dos darrers cursos, el projecte ha estat sota el paraigua del Pla Educatiu d'Entorn del Besòs. El projecte ha estat reconegut pel Departament d'Educació com "Bones pràctiques". Aquest curs el projecte es manté en els centres que tenen o bé un Pla de millora que els permet disposar d'uns recursos econòmics (IES Barri Besòs) o bé mitjançant una subvenció de l'ajuntament (CEIP Bernat de Boïl, CEIP Baldomer i Solà) o, en el cas del CEIP Concepció Arenal, el recurs econòmic ja no fa falta perquè l'escola ja ha pogut assumir totalment el projecte i una comissió de professors del centre la gestionen i organitzen, continuen comptant però, amb una coordinació puntual per part de l'equip DEHISI.

2.8.- Rol del/a Psicopedagog/a del Servei Educatiu extern (EAP).

- o Actitud respectuosa i col·laborativa.
- o Contextualitzador empàtic.
- o Dinamitzador: actitud activa i creativa en la recerca i abordatge de les necessitats.
- o Promou intervencions globals i preventives.
- o En contextos carenciats socialment i multiproblemàtics, prioritza un tipus d'intervenció per programes o projectes en els que posterior a la fase de detecció de necessitats i de la recerca de recursos, col·labora en la planificació i desplegament del programa, intervé en el seguiment i avaluació del mateix, cooperativament amb la resta d'agents implicats, i quan el projecte ultrapassa el centre

escolar, potencia i participa en l'organització de Jornades d'intercanvi d'experiències per tal de facilitar la participació dels centres docents en xarxes de comunicació i d'intercanvi social.

- o Ofereix suport al professorat en la gestió de la complexitat.
- o Mediator entre recursos externs i el centres.
- o Des d'aquest punt de vista, l'objectiu de la intervenció de l'EAP estaria enfocada a potenciar l'autonomia i la capacitat pròpia del centre en la gestió de l'atenció a la diversitat des d'un punt de vista inclusiu.

3. EL CEIP CONCEPCIÓ ARENAL: UN MODEL D'IMPLEMENTACIÓ DEL PROJECTE SHERE.ROM A LES ESCOLES. REFLEXIONS DES DE LA PRÀCTICA DEL CENTRE ESCOLAR

A finals del curs 2004-05 la nostra psicopedagoga de l'EAP va arribar al centre amb una proposta sota el braç. Havia estat a unes jornades sobre necessitats educatives especials i havia escoltat l'experiència que el grup DEHISI portava per estimular l'aprenentatge escolar fent ús de les TAC, en el sí d'una comunitat gitana a Sant Roc. El que en un principi havia de ser una activitat extraescolar als migdies, va esdevenir una prova a 5è, en horari lectiu ja que així es va pronunciar en aquell moment, des dels Serveis Territorials. Els resultats van ser tan bons i gratificants, que el centre va fer una apropiació de l'experiència i així es va iniciar un projecte d'innovació seguint el model SHERE.ROM, que en el nostre centre varem anomenar @FLASH.ROM - el nom del nostre mag -.

La nostra escola és un CAEP situat al barri Besòs Sud-Oest de Barcelona, l'indant amb el barri de la Mina que recull famílies d'ètnia gitana en un 52%, en un 47% d'immigrants i un 1% de famílies amb alt risc d'exclusió social que venen de la resta de l'estat. La matrícula està oberta tot l'any i les classes s'omplen i es buiden de manera irregular durant tot el curs.

Fruit de la reflexió i d'un diagnòstic que s'havia fet aquell curs coincidint amb el canvi de direcció ens plantejàvem una reordenació pedagògica que hauria de servir per:

- Canviar la metodologia al centre implicant a tot el Claustre.
- Reorganitzar els recursos humans: calia trobar fórmules per atendre la diversitat.
- Millorar l'autonomia, l'autoestima i la seguretat de l'alumnat.
- Augmentar la seva motivació vers el treball.
- Reduir l'absentisme
- Trencar el rebuig del català com a llengua vehicular i d'aprenentatge.
- Treballar les àrees d'una forma més globalitzada.
- Poder crear més situacions de treball cooperatiu per tal de millorar la convivència a les aules. El rebuig que fa l'ètnia gitana cap a les altres ètnies (paquistanesos, marroquins, xinesos...) agreujava una bona convivència en el centre.
- Fomentar la cohesió dels alumnes no només a l'aula sinó en totes les situacions de la vida del centre.

El projecte semblava pensat per a ella...

Així concretament a través del projecte volíem aconseguir les següents fites:

- Introduir en el centre altres possibilitats metodològiques i organitzatives per tal de treballar els aprenentatges, la motivació, les noves tecnologies....

- Formar i assessorar als mestres implicats per tal que poguessin fer-se càrrec gradualment i de forma autònoma, de la nova metodologia de treball que implicava el projecte.
- Participar en un projecte intercentres que permetés relacionar el nostre alumnat amb altres alumnes de la zona afavorint la cohesió social del barri a partir d'activitats de cooperació tant a nivell d'aprenentatge, com lúdiques, etc.
- Integar en totes les àrees del currículum el projecte i vincular-lo amb els eixos transversals que es treballaven al centre, sobre tot els referits a aspectes d'interculturalitat, cohesió i inclusió social.
- Estimular i potenciar la lectura i escriptura a partir de l'ús de les noves tecnologies. Incidència directa sobre l'assoliment de les competències bàsiques.
- Reforçar l'ús normalitzat del català tant a nivell escrit com oral.
- Estimular la implicació de l'alumnat en el seu aprenentatge a través de l'augment de la seva participació en relació a:
 - La planificació i resolució de tasques encomanades.
 - La persistència en la resolució de les tasques.
- Augmentar la cohesió de grup
- Potenciar l'alfabetització "digital"
- Introduir l'aprenentatge col·laboratiu per parelles i petit grup tant amb companys de l'aula com amb els estudiants de la universitat i la resta d'adults.
- Fomentar la relació amb els centres de la nostra zona i crear xarxes, a partir d'activitats d'intercanvi de pel·lícules, reportatges, o de tipus lúdiques, etc.
- Impulsar l'ús de noves tecnologies i adaptar-les a la dinàmica escolar.

Varem decidir implementar-lo a tota la primària, excepte en el primer de cicle inicial, ja que en aquest nivell acabem un projecte que ve des d'educació infantil i varem decidir no crear interferències. El període que ens varem donar va ser de tres anys: Així el curs 2005-06 va ser l'any d'@FLASH al cicle superior. El curs 2006-07 es va fer @FLASH al cicle mitjà i l'apadrinament de 6è als nens i les nenes de 2n de C.Inicial. Finalment el curs passat varem acabar d'arrodonir el projecte.

Han estat anys de treball intens, de moltes reunions de coordinació amb les parts implicades, de formació, de cerca de recursos, de jornades i actes d'exposició del projecte... Però creiem que ha valgut la pena, no només pels nostres alumnes que gaudeixen i aprenen en un entorn molt motivador, significatiu i inclusiu per ells, sinó també pels mestres i les mestres del centre, que hem aconseguit crear una línia d'escola i una manera de fer que imprimeix i que dóna caràcter al centre. Ha estat un projecte del que l'escola ha fet una apropiació, creiem que hem sabut aprofitar tot allò que tenia d'interessant i ens ha funcionat. Creiem en ell perquè els resultats, un cop passats aquests tres anys, han estat molt positius i satisfactoris. Són molts els canvis a millor que ha proporcionat aquest projecte i la millor mostra d'això són les ganes que tots els mestres hi posen, amb la feinada que suposa!! , i com estan de motivats i engrescats els alumnes en continuar-lo, tant és així que quan marxen a l'IES pregunten si allí també es fa @Flash.

La col·laboració amb la Universitat ha estat fonamental per dur a terme aquest projecte i la participació del seus estudiants ha suposat una motivació cap els nostres que ha sorprès a l'escola de forma molt positiva , sens dubte cal continuar per aquest camí, no hem d'oblidar que el nostre col·lectiu d'alumnes està en una situació d'exclusió social molt important , amb unes mancances no

només d'aprenentatges també pel que fa a models de convivència, de valors personals i socials, posar-los en contacte amb alumnes universitaris, tan aliens a l'entorn que els envolta, és donar-los noves expectatives de futur.

Aquest projecte ajuda als nostres alumnes a veure el món i l'escola d'una manera diferent. Aquest projecte ajuda als mestres a veure els alumnes i a veure el procés d'ensenyament- aprenentatge d'una manera diferent.

4. ALGUNES REFLEXIONS FINALS DES DE LA COORDINADORA DE DEHISI AL CENTRE

Fruit de l'experiència d'aquests anys podem treure algunes reflexions respecte els canvis que hem pogut observar en tot aquest procés.

És necessari remarcar que des d'un principi enteníem que l'èxit d'aquest model estava vinculat, en gran part, a la implicació dels participants, i especialment dels agents que formarien part de l'experiència(mestres, equip directiu). Per tal d'aconseguir aquesta implicació, ha estat necessari invertir molts dels esforços en les primeres fases de consolidació del projecte, concretament, des de la coordinació de l'equip de la UAB, va prioritzar crear entre tots un clima de confiança i respecte, amb l'objectiu d'obrir una línia de treball consensuada i compartida. Això, s'ha aconseguit augmentant la coordinació en les primeres fases d'apropiació del projecte, fet que ha permès mitjançant sessions d'acompanyament, d'assessorament i de formació amb el professorat, ajustar i compartir els criteris i pràctiques comunes.

Aquest procés ha sigut molt enriquidor per totes les parts de tal manera que s'han pogut introduir noves metodologies creatives, partint de les seves necessitats i aprofitant les potencialitats de tots, això ha facilitat construir un context flexible i inclusiu.

A hores d'ara, l'escola esta incorporant pràctiques que permeten la participació de forma activa de tots (nens, mestres, etc..) i l'aprenentatge col·laboratiu com a elements essencials del procés educatiu.

D'altra banda, pel que fa a la recerca, la nostra tasca d'investigació-acció participativa, ha suposat un procés molt positiu que ha permès comprovar els progressius canvis que s'anaven gestant tant a nivell de centre com a nivell de l'alumnat. La col·laboració entre universitat, EAP i escola, ha facilitat poder ajustar les necessitats tant a nivell d'entorn, de centre, de professorat i d'alumnat i recolzar una proposta articulada i global per al conjunt del centre.

Referències Bibliogràfiques

- Lalueza, L.L; Bria, M, Crespo, I; Sánchez, S; Luque, M.J. (2004): La educación como creación de microculturas. De la comunidad local a la red virtual. *Interactive Educational Multimedia*. N. 9, 16-31. [http://www.ub.es/multimedia/iem/download/c9/Education_and_microcultures_\(SPA\).pdf](http://www.ub.es/multimedia/iem/download/c9/Education_and_microcultures_(SPA).pdf)
- Crespo,I; Lalueza, J.L. (2003): Culturas minoritarias, educación y comunidad. *En M.A. Essomba (ed.) . Educación e inclusión social de inmigrados y minorías. Tejer redes de sentido compartido. Barcelona. PRAXIS.*
- <http://www.dehisi.org>
- <http://www.5d.org>
- <http://xtec.cat/centres/a8002587>
- (Pàgina web del CEIP Concepción Arenal: per a veure materials clicar a "Espai@Flash.rom")
- <http://shereromalescoles.blogspot.com>
- <http://www.acte.cat>